

ВІРШІ АРТЮРА РЕМБО (20.10.1854 – 10.11.1891)

Зміст

Естетичні погляди поета	1
Художній світ лірики А.Рембо	1
Новаторство	1
Риси символізму в ліриці А. Рембо.....	1
«Голосівки» (1871) — один з перших кроків Рембо на шляху до «ясновидіння»	2
«Моя Богема» («Моя циганерія») (1870)	3
«П'яний корабель»	4
Підсумки	5
Джерела	6

Естетичні погляди поета

- справжній поет — це ясновидець, що володіє таїною алхімії слова, це немов Прометей, викрадач вогню, що несе людству нову цивілізацію;
- поет — «золота іскра вселенського світла»;
- поет — посередник між землею і небом, між світом буденним і вічним світом ідей;
- поезія є магічною силою, яка викликає до життя образи, почуття, настрої;
- поет — намагається поєднати звук і колір, винайти нові ритми і нові образи;
- сповідання можливості існування сугестивної (темної) поезії.

Художній світ лірики А.Рембо

Ліричний герой	Тематика лірики	Настрої	Художні засоби
- волоцюга, - бунтар, - анархіст, - людина абсолютної свободи духу і вибору, - «ясновидець»	- духовна свобода - потяг до підсвідомого - протест проти соціуму і світобудови - прагнення до перетворення світу поетом-ясновидцем - сатиричне зображення міщанства - оспівування бунтарства усіх форм	- захоплення стихією свободи і бунтарства, - усвідомлення повноти життя, - язичницьке обожнювання усього в оточуючому світі, - зв'язок з природою на рівні духовної єдності	- створення нової синтетичної поетичної мови (запах, звук, і рух, колір, думка — у єдності словотворення) - метафоризація - контрастність - поєднання зовнішнього і внутрішнього планів зображення - символіка

Новаторство

- інтенсивність ліричного переживання,
- витончена метафоричність,
- особлива музикальність і колірна виразність,
- верлібр.

Риси символізму в ліриці А. Рембо

- ♦ ліризм (переживання, настрої);
- ♦ мелодика (музичність);
- ♦ символ — уявлення поета про світ;
- ♦ "темна" сугестія (навіювання);
- ♦ синестезія (одночасне відчуття);
- ♦ фантасмагорія (маячні видіння);
- ♦ рефлексія (емоційне осмислення автором власних переживань);
- ♦ ефект "затемнення тексту".

«Голосівки» (1871) — один з перших кроків Рембо на шляху до «ясновидіння»

А чорне, біле Е, червоне І, зелене У,
синє О, — про вас я нині б розповів:
А — чорний мух корсет, довкола смітників
Кружляння їх прудке, дзижчання тороплене;
Е — шатра в білій млі, списи льодовиків,
Ранкових випарів тремтіння незбагненне;
І — пурпур, крові струм, прекрасних уст шалене,
Сп'яніле каяття або нестримний гнів;
У — жмури на морях божественно-глибокі,
І спокій пасовищ, і зморщок мудрий спокій —
Печать присвячених алхімії ночей;
О — неземна Сурма, де скрито скрегіт гострий,
Мовчання Янголів, Світів безмовний простір,
Омега, блиск його фіалкових Очей. (Переклад Г. Кочура)

1. Історія написання. Артюр Рембо написав «Голосівки» 1871 року під час Паризької комуни. Твір опубліковано 1883 року Полем Верленом у Lutèce.

Сонет «Голосівки» Артюр Рембо створив під враженнями від уроків гри на фортепіано, які він брав у Парижі. Про це розповідає французький дослідник, автор біографії поета П'єр Птифіс у своїй книжці «Артюр Рембо». Для навчання гри Рембо на музичному інструменті використовували відому здавна методику хроматичної музики (від грецького слова *chroma*, що означає «колір»). Так, стародавні греки уподібнювали сім тонів звучання — до, ре, мі, фа, соль, ля, сі — семи основним кольорам веселки.

Оскільки Рембо надзвичайно захоплювала алхімія слова і він прагнув знайти універсальну мову, то ця методика надихнула його на створення сонета «Голосівки».

«Я винайшов колір голосних!» — пізніше стверджував Артюр Рембо. «Я погодив форму і плин кожного приголосного і тішив себе надією за допомогою інстинктивних ритмів винайти поетичне слово, яке рано чи пізно стане доступним для усіх п'яти почуттів... Я виражав невимовне, закарбовував карколомні миттєвості», — пояснював поет. Цей сонет один з перших кроків Рембо на шляху до реалізації його теорії «ясновидіння»

Вірш сприймався символістами як своєрідний поетичний маніфест

2. Рід — лірика

3. Жанр — сонет

4. Композиція. Два катрени і 2 терцини. Автор не дотримується вимог щодо структури сонету, а всі строфи є асоціаціями звуків і кольорів.

5. Сюжет. У «Голосівках» Рембо намагався визначити колір і символіку голосного звуку. Він пропонує нове поетичне бачення, коли поєднуються звуки і кольори в одне ціле, душевний стан природи і людини, земне і божественне.

Однією із засадничих ідей «поезії ясновидіння» було синтезування мистецтв у напрямку поєднання їхніх виражальних можливостей, у цьому вірші — звуку й кольору. Уподібнення голосного звуку кольору позначало нехтування словом як смисловою одиницею, як носієм певного значення. Звук, ізольований від смислового контексту, набуває функції «навіювання», прямого впливу на почуття, «сугестивності», за допомогою чого і виявляється «невідоме»..

Цей сонет — уособлення символістського пошуку «відповідностей» між різними початками життя, «взаємного зв'язку невидимих законів» Всесвіту.

6. Ліричний герой намагається пізнати світ у всій його повноті. Він не боїться ані його потворності, ані божественності. Для нього природа — жива істота, яку потрібно вміти слухати і чути.

7. Контрасти: чорний — білий (духовна смерть — чистота вічного буття), червоний — зелений (пристрасть — мудрий спокій). Але поет не бачить якихось нездоланих протиріч, адже одне не існує без іншого, оскільки у світі все взаємопов'язане.

8. Образна система. Рембо пропонує новий принцип формування образу, який будується на вільній асоціації між звуком і кольором, зорових враженнях.

Відповідно до своєї естетичної задачі "говорити про неясне неясно" Рембо порівнює звукові ряди з образами, які йому приходять у голову, водночасно музично, гармонійно створюючи поезію з несподівано сміливими образами.

9. Символіка образів

Звук	Колір	Образи, які виникають під впливом звуку і кольору			Символічні образи під впливом звуку і кольору
		Зорові	Звукові	Абстрактні	
А	Чорний	Мухи, корсет, смітники, кружляння	Дзижчання		Хаос, бруд, розпад, темрява, смерть
Е	Білий	Шатра, біла мла, списи льодовиків, туман, тремтіння			Світанок, народження, чистота, німота, самотність
І	Червоний	Крові струм, вуста прекрасні		Каяття, гнів	Життя, Пристрасті
У	Зелений	Жмури на морі, глибини, пасовища, зморшки, алхімія			Спокій, мудрість
О	Синій	Безмовний простір, омега,	Неземна сурма, мовчання янголів	Безмовний простір, омега	Рай, безкінечність, Бог

Інтерпретації сонету

Багато літераторів вбачали в сонеті розвиток думки Ш. Бодлера про «відповідності» між звуками, кольорами, запахами, людськими почуттями. Інші говорили, що в цьому вірші Рембо відобразив дитячі спогади про барвистий буквар, за яким його вчили читати. Існують і символічні прочитання твору.

«Моя Богема» («Моя циганерія») (1870)

Переклад Всеволода Ткаченка Забгавши кулачки собі в кишені драні, Накинувши своє обшарпане вбрання, Я, Музо, раб твій, брів під небом навмання І марив — о-ля-ля! — про чарівні романи! Світилась зяюча діра в моїх штанах. Замріяний, складав я рими по дорозі. Мій постійний двір був при Великім Возі. І шепотілися зірки на небесах. Вслухався довго я, присівши край стежини, У вересневі ці смеркання, і росини Повиступали на чолі, неначе сік. Отак римуючи в казковім надвечір'ї, Я ремінці торкав, неначе струни ліри, Приклавши до грудей розбитий черевик.	Переклад Василя Стуса Руками по кишенях обмацуючи діри І ліктями світивши, я фертиком ішов, Бо з неба сяла Муза! Її я ленник вірний, Ото собі розкішну вигадував любов! Штани нінащо стерті? Та по коліно море! Адже котигорошку лиш рими в голові. Як зозулясті кури, сокочуть в небі зорі, А під Чумацьким Возом — банкети дарові. Розсівшись при дорозі, ті гомони лелію, Роса на мене впала, а я собі хмелію, Бо вересневий вечір — немов вино густе. І все капарю вірші, згорнувшись у калачик, Мов струни ліри — тіні (їх копаю, як м'ячик). Штиблети каші просять? Овва, і це пусте!
--	---

1. Історія написання. Вірш «Моя богема» був написаний у 1870 році у період формування поета. А. Рембо ще вірив у велику силу поезії й віддавався своєму поетичному покликанню з усім запалом юності. «Богема» в перекладі з французької означає «циганщина». Богемою у Франції XIX ст. називали мешканців і студентів Латинського кварталу, такого собі «студмістечка» Парижа ще від доби Середньовіччя. Твір має й інші варіанти назви в перекладі: «Моя циганерія», «Моє бродяжництво».

2. Рід – лірика

3. Жанр – сонет

4. Композиція – 2 катрени і 2 терцети

5. Контрасти. Сонет побудований на контрасті.

«кишені драні», «обшарпане вбрання», «розбитий черевик»	Муза, «чарівні романи», зірки, які шепотілися на небесах, струни ліри
---	---

У сприйнятті ліричного героя ці світи — одне ціле: «Штани нінащо стерті? Та по коліно море! / Адже котигорошку лиш рими в голові. / Як зозулясті кури, сокочуть в небі зорі, / А під Чумацьким Возом — банкети дарові» (переклад Василя Стуса).

6. Ліричний герой вірша — поет, вільний мандрівник, його не бентежать голод і холод, бо в нього є найвище щастя для поета — творити, злившись із прекрасною природою. Йому байдуже, у якому

жалюгідному стані його одяг і взуття, чи є в нього їжа й дах над головою. Головне — це поезія, що дає снагу жити. Молодість — стан душі й ліричного героя поета. Ліричний герой іде вперед за своєю Музою, і це відповідає внутрішнім поривам самого поета, який своєю новаторською поезією прокладав людству нові шляхи до істини та гармонії.

Письменник Г. Міллер якось порівняв героя А. Рембо в ранній період його творчості з вільним вітром, що своєю свіжістю й енергією пробуджує до життя все, що трапляється на його шляху.

7. Художні засоби:

Порівняння: «вечір — немов вино густе», «Мов струни ліри», «Як зозулясті кури, сокоцуть в небі зорі».

Метафори: «Штиблети каші просять», «ті гомони лелію»

Епітети: «розкішна любов», «зозулясті кури»

8. Висновок. Сонет «Моя циганерія» — це гімн богемі, гімн людині, яка перебуває наодинці зі світом природи.

«П'яний корабель»

Як понесли мене байдужі хвилі, Зо мною не було завзятих моряків, Бо дикуни їх стрілами пришили До розмальованих, скривавлених стовпів. І от, позбувшись свого вантажу (Бавовни з Англії, фламандського зерна), Безжурно я поплив без екіпажу, Куди повабила мене далечина. Глухий, немов той мозок у дитини, Холодний, як зима, я плив під рев стихій. Крушила буря береги камінні, І хаос повставав, і лютував прибій. Мене тоді благословили шквали, Гойдали десять день на хвилях тих морів, Що вже не першу жертву колисали, І зник я із очей безглуздох маяків. Всмокталася в моє соснове тіло, Мов ніжний сок кислиць, морська вода мутна; Понісши геть стерно, мене обмила І від блювотини, й від синіх плям вина. Я потонув тоді в поемі моря, Сліпучий, зоряний, - зелену пив блакить, Часами втопленик у глиб прозорий Спускався задумливий, щоби в мандрівках жити. Заливши пурпуром екстази дикі, Повільні ритми хвиль, і запаливши синь, П'яніша од вина і від музики, Горіла там любов, гірка, немов полинь. Все, що вві сні ввижалося людині, Кружляло смерчем там: вир, вечорів краса, Огнів досвітніх зграї голубині І блискавицями роздерті небеса. Я на низькому сонці бачив плями, Синяві відблиски, страшний підводний шпиль, Немов плащі богів в античній драмі, Збиралась зморшками тканина темних хвиль.	Я снів: зелені ночі в сніжній піні Цілуками цвіли над віями морів. І фосфоричне сяйво жовто-синє, І в тихих стеблах спів нечуваних соків. Навколо скель скакали, мов телята, Несамовитих хвиль шалена череда. Забув я, що ясна Пречиста пройде Мати - І стихне океан, вгамується вода. Я бачив дивний край: цвіли Стожари, Мов очі у пантер; між них тіла мерців, Веселки голубі, смарагдові отари, Флорида неземна під обрієм морів. Кипіли багна, в мулі догнивали Кит-риби велетні, в густих очеретах. Де громом урагани вигравали, Тонула далина в безоднявих ночах. А глетчери під дрібними сонцями, Де небеса як жар. Змінювся штиль на рев, І гадини, роз'їдені кліщами, Смердючі, падали з покручених дерев. Хотілось би ці золоті рибини, Співучі риби ці спіймать для дітвори. Мої шляхи квітчала квітів піна, І надавали крил нечувані вітри. А море, що так солодко гойдало Мене, мандрівника, натошеного вкрай, До мене живецвіт із п'їтьми підіймало, І я, мов дівчина, вдивлявся в дивний рай. А той був островом, де злотоокі Паскудили птахи, злітались для забав; Часами втопленик поодинокий Крізь мій розхитаний кістяк на дно пірнав.	Човни рибальські не знайшли ще й досі В етері голубім, де не літає птах, Мій труп, заплутаний в морське волосся,- Я п'яним кораблем блукаю по морях. Я плив, туманом синім оповитий, В рожевих небесах, де лишай сонців Змішалися із соплями блакиті (Це ж ласощі для всіх поетів і співців!). Я бачив електричні спалахання, За мною кінь морський ходив, як чорний пес. Гарячий червень бив і трошив баню Ультрамаринових розжевлених небес. Я чув Малыштрему рев, і ось, байдужий Одвічний мандрівник, гаптуючи блакить, Я за Європою, стомившись, тужу, Що, парапетами обгородившись, спить. Архіпелаги зоряні лисніли, В морях екстазових мене носив тайфун. Ти спиш на дні, майбутня творча сило, 0 золотих жар-птиць незлічений табун! Але ж наплакався я, бо злиті кров'ю Світанки й місяці, і всі сонця - гіркі, Весь пройнятий терпким вином любові, Хай в морі потону, хай розтрощу свій киль. Із вод Європи я собі бажаю Калюжі чорної... щоб вечір запашний... Сумне дитя кораблика пускає, Легенького, немов метелик весняний. Купавшись в п'яній блакитній тоні, Не хочу я плисти під арками мостів, Перед очима грізними понтонів, В заграві полум'я і гордих прапорів. Переклав Юрій Клен (Освальд Бургардт)
---	---	---

1. Жанр: поема

2. Тема вірша: блукання ліричного героя у бурхливому морі життя.

«П'яний корабель» — це філософсько-естетична концепція поета;

— це бунт проти буденності, утилітаризму;

— це пророцтво щодо своєї долі;

— це розкриття ставлення поета до мистецтва та життя

3. Ідея: гімн творчій уяві, свободі митця.

4. Елементи сюжету:

зав'язка — загибель команди, втрата керування;

розвиток дії — плавання наманна;

кульмінація — «духовне пробудження», прагнення, осмисленої свободи.

розв'язка — відмова ліричного героя від прагматичного життя.

Останні рядки твору свідчили про усвідомлення ліричним героєм (автором) внутрішньої свободи як найвищої інстанції людського існування. У реальному світі поет не може віднайти справжніх почуттів, не бачив можливості для високого творчого злету; справжні вільні враження могли виникнути у вільному позареальному уявному світі.

5. Конфлікт: зовнішній конфлікт — зіткнення ліричного героя зі стихією та буденністю, внутрішній — боротьба в душі героя, її духовне пробудження у світі мрій;

6. Ліричного героя п'янить розмаїття його почуттів, небачені глибини, які несподівано відкрилися у власній душі та в іншому, тільки йому відомому, вимірі всесвіту. Закоханий у стихію, він відчуває повне злиття з нею, вона пробуджує в ньому поетичне натхнення, творчі сили, невідомі пересічному обивателю.

6. Символічні образи

Корабель — символ ліричного героя, який мандрує у світі і у власній уяві; символ розбитого серця поета.

П'яний корабель - корабель «п'яний» не стільки від розлитого вина, що всмокталось у палубу, скільки від безмежної волі; символ звільнення у поетичній творчості від традицій, визволення від звичайного життя та узвичаєного бачення світу.

Море — символ примхливої долі, змінних почуттів; і символ волі, і символ життєвих штормів, які підстерігали, заколисуючи свої жертви.

Символи-кольори: зелений колір моря, «зелена синь» морських глибин. Як відомо, у символістів ці два кольори означали надію.

7. Провідний мотив твору — відчуження від сталого, незмінного оточення і нестримна жадаба свободи, яку було не зупинити нічим, утвердження життя, гімн творчій уяві

Мотив сп'яніння: з одного боку — це забуття від нудної буденності, сірого й нецікавого життя; **з іншого** — відчуття припливу нестримної енергії та фантазії. «Сп'яніння» надає можливість відійти від реалій життя і зануритись у розмаїття фантазій; викликає у героєві відкриття глибин внутрішнього світу, розмаїття нових почуттів, викликаних виром надій; пробуджує творчі сили.

9. Висновок. Рембо не лише малює у вигляді «п'яного корабля» свою мандрівку за «невідомим». Він передбачає і швидку загибель корабля, що розпочав небезпечний шлях, і свою поетичну долю. «П'яний корабель» — це також своєрідний міф про світ, поетова сповідь в образі «маленької одісеї», подорожі в пошуках самого себе. Поет ототожнює себе з кораблем, який, втративши команду, «позбувшись свого вантажу», у захваті віддається стихії. І в зовнішньому, оповідному плані «П'яного корабля», і у прихованому ліричному переплітаються протилежні почуття: завзятість і тривога, захоплення безмежною волею і страх загубитися назавжди. Образи поезії втрачають чіткість, деформуються, і важко визначити межу між реальним і уявним. «Підстановка», яка відбулася в «П'яному кораблі», ознаменувала формування нової поетичної системи, заснованої на символічному відображенні дійсності.

Підсумки

- А. Рембо розумів поезію як утілення поривань людського духу, а поета — як ясновидця.
- У ліриці А. Рембо органічно поєдналися елементи імпресіонізму й символізму.
- Значну роль у творах поета відіграють кольори, звуки та символи.

Джерела

- Бакало Л.А.** Зарубіжна література. 10 кл. Конспекти уроків. – Тернопіль: Мандрівець, 2008. – С. 156-164
- Богдан Л.С.** Зарубіжна література. Розгорнуте календарне планування уроків. 10 клас: Посібник для вчителя. – Харків: Веста: Вид-во «Ранок», 2003. – С. 125-130
- Бугай Л.** Мандри душі: "П'яний корабель" А. Рембо як яскравий зразок символістського пошуку "відповідностей" різних проявів життя, багатства асоціацій // Зарубіжна література (Шкільний світ). - 2010. - N 10. - С. 3-5.
- Бугай Л. М.** "П'яний корабель" А. Рембо - яскравий зразок символістського пошуку "відповідностей" різних проявів життя, багатства асоціацій": конспект уроку з використанням комп'ютерних технологій. 10 клас // Зарубіжна література в школах України : Методичний журнал. - 2010. - N 2. - С. 32-34.
- Волощук Є.** Світова література: хрестоматія-посіб.: навч. посіб. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. - К. : Літера, 2011.
- Грисенко, Л. П.** Опорно-сміслова схема: Артюра Рембо "П'яний корабель" // Зарубіжна література в школах України : Методичний журнал. - 2010. - N 2. - 2
- Гузь О.** "Поезія повинна бути попереду!": методичні рекомендації до вивчення творчості Артюра Рембо у старших класах // Зарубіжна література (Шкільний світ). - 2008. - N 4. - С. 7-9.
- Гузь О.О.** Світова література. Конспекти уроків. 10 кл. – Мандрівець, 2012. – С. 358-370
- Ісаєва О. О.,** Клименко Ж. В., Мельник А.О. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. — К. : УОВЦ «Оріон», 2018.
- Кадоб'янська Н. М.** Зарубіжна література. Рівень стандарту: підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти / Н. М. Кадоб'янська, Л. М. Удовиченко. — Х. : ТОВ «СИЦІЯ», 2018.
- Ковбасенко Ю. І.** Світова література: Підручн. для 10 кл. загальноосвіт.навч. закладів (академічний рівень, профільний рівень). — К. : Грамота, 2010. — С. 273-282
- Ковбасенко Ю. І.** Зарубіжна література (рівень стандарту) : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. – Київ : Літера ЛТД, 2018.
- Коновалова М. В.** Зарубіжна література. 10 клас. Рівень стандарт і академічний рівень / М. В. Коновалова, О. Г. Куцінко, В. В. Паращич. — Х. : Вид. група «Основа», 2017
- Куцінко О. Г.** Усі уроки зарубіжної літератури. 10 клас. Профільний рівень + рівень стандарту. I семестр : [Текст] / О. Г. Куцінко. — Х. : Вид. група «Основа», 2018
- Мілянська Н. Р.** Зарубіжна література. Профільний рівень: підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти — Тернопіль : Астон, 2018
- Мухін В.О.** Зарубіжна література. 10 клас. – Харків:Веста:Вид-во «Ранок», 2008
- Назаров Н.** Артюра Рембо: "Я винайшов колір голосових!": звуко-символічні та філософські аспекти сонета "Голосівки" // Зарубіжна література (Шкільний світ). - 2008. - N 4. - С. 10-15.
- Наливайко Д.С.,** Шахова К.О., Волощук Є.В. [та ін.].Світова література: підручн. для 10 класу загальноосвіт. навч. закл.: академіч. рівень, проф. рівень. – К.: Генеза, 2010. – С.193-213
- Наливайко Д.С.,** Шахова К.О., Волощук Є.В. [та ін.]. Світова література: підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл.: академ. рівень, проф. рівень / - К. : Генеза, 2010. – С. 214-228
- Ніколенко О. М.** Поезія французького символізму. Шарль Бодлер, Поль Верлен, Артюра Рембо/ посібник для вчителя. - Х. : Ранок, 2003. - 144 с.
- Ніколенко О. М.** "Моє пробудження благословили шквали...". Поезія Артюра Рембо. 10 клас // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 1999. – № 12.
- Ніколенко О. М.** Зарубіжна література (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти / О. М. Ніколенко, О. В. Орлова, Л. Л. Ковальова. — К. : Грамота, 2018
- Паращич В. В.** Зарубіжна література (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закл. загал. серед. освіти. / В. В. Паращич, Г. Є. Фефілова, М. В. Коновалова. — Харків : Вид-во «Ранок», 2018.
- Паращич В. В.** Усі уроки світової літератури. 10 клас (академічний рівень). — Х. : Вид. група «Основа», 2011. — С. 201-211
- Семенюк О. О.** Своєрідність творчості Артюра Рембо: урок засвоєння нових знань, 10 клас // Зарубіжна література в школах України : Методичний журнал. - 2008. - N 10. - С. 59-63.
- Столій І. Л.** Світова література. 10 клас: Розробки уроків/І. Л. Столій. — Х.: Вид-во «Ранок», 2010. – С. 301-305
- Чайка С.С.** Зарубіжна література: Плани-конспекти. 10 клас. – Харків: Торсінг, 2003. – 191-204
- Чередник Л. А.** Світова література. 10 клас. Рівень стандарту: Авторські уроки.— Х.: Вид-во «Ранок», 2011. — С. 160-170
- А.Рембо <http://www.liveinternet.ru/users/4514961/post189524539/>